

DIN VECEHA ÎMPĂRȚIRE ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ A ROMÂNIEI — ȚARA ROMÂNEASCĂ (I)

Importanța abordării unei asemenea problematice decurge din următoarele rațiuni : **a.** în existența unei analize sistematice a genezei și deselor reorganizări administrativ-teritoriale și a cauzelor lor ; deși s-au elaborat o serie de studii valoroase, realizate mai cu seamă de istorici, juriști, economiști, dar puține și disparate în timp ; **b.** necesitatea revenirii la o serie de județe „istorice”, dispărute după 1950. Această operație presupune realizarea de studii adâncite, efectuate de echipe multii — și interdisciplinare, formate din geografi, economiști, urbanști, juriști, sociologi, etnografi etc. ; **c.** reconstituirea „vechilor” județe oferă cadrul de analiză a unor probleme de istorie socială, sociologie a istoriei, etnografie și folclor ș.a.

1. Denumirea și geneza județelor

Districtele administrative ale Principatului Muntean au purtat de la început numele de județe (*judex, judicium-judecător*), iar în documentele de limbă slavă : *sudsko* (prescurtat „sud” : sud. Vlașca ; sud. Saac etc.), după cum în Moldova ele se numeau „ținuturi” (slv. *volosti*) sau în Transilvania „comitate”, „secaune”.

În Țara Românească ca și în celelalte provincii împărțirea administrativă și stabilirea atribuțiilor dregătorilor în teritoriu au fost o componentă a procesului constituirii statului feudal. „Domnia, la începutul constituirii ei — seria H. H. Stahl — nu deținea întreg teritoriul țării, abia cu încetul reușind să cucerească cimpia în părțile tătărăști. Procesul social care a putut avea loc în regiunile de munte și podgorie, baza de pornire a formațiunii statale, a fost altul decât în regiunile de cîmpie de mai târzie formație”¹. Prin urmare, primele județe apar în zonele de munte și dealuri, puternic împădurite*.

Ideea constituirii județelor, ca parte integrantă a cristalizării structurilor statale, o înțelegim încă la cronicari. Astfel Radu Popescu referindu-se la „descălecatul” lui Negru-Vodă, consemna : „Și au început a-și locui și a-și îndrepta țara cu județe, cu judecători, cu boieri și cu altele ce erau de folosul domniei și a țării. Lăbindu-se pînă la Dunăre și pînă la Siret”² (subl. ns.).

În marea lor majoritate, acestea au purtat numele principalelor ape pe care le străbăteau : Jales, Motru, Gilort, Prahova, Dimbovița, Argeș, Olt etc. „Întinderea lor s-a făcut de la izvoarele rîurilor spre gura lor. La fel și în Moldova, ca dovadă evidentă că iniția cris-

¹ H. H. Stahl, *Teorii și ipoteze privind sociologia orînduirii tributare*, București, Edit. Științifică și Enciclopedică, 1980, p. 187 ; vezi și I. Filipescu, *Caracteristici ale vechilor structuri sociale. O abordare sociologico-istorică*, în „Revista de istorie”, nr. 2/1987, p. 147—158.

* „Poporul care își cunoștea pămîntul și era adevăratul stăpîn, ocupa locul cel mai prielnic în dosul acestor codrii nefirșiți, acolo unde dealurile bogate îi puteau da și poame și grîne, în poalele munților unde înălțimile se mai domoleau și îngăduiau să se înșire satele cu case risipite. Acolo își făceau *curături*, adică luminșuri în pădure ca loc de pășune și de semănat și este interesant că în timpuri foarte vechi, după cum se pare, se întinde un lanț de astfel de luminșuri între dealuri și munți, coincezînd cu *depresiunile* subcarpatice. Această linie de curături care e indiciul cartografic al unei regiuni populate începe din Muntenia, dinspre Baia de Aramă și ține aproape neîntrerupt pînă la Țirgoviste și mai departe” (G. Vălsan, *O fază în popularea Țărilor Românești*, în *Opere alese*, București, Edit. Științifică, 1971 p. 549—550).

² Radu Popescu, *Istoriile domnilor Țării Românești în Cronicari munteni*, București, Edit. Militară, 1988, p. 148.

talizare a vechilor Principate Române s-a făcut în regiunile de munte și de acolo a coborât spre Dunăre și mare”³.

„Bălțile” au dat și ele numele unui asemenea district, cum este cazul județului de Bălță, aflat în zona dubăreană a Olteniei și de timpuriu dispărut. Tot de la forme de relief vine numele județelor Muscel („muscele” - „muncele”), Pădureț sau Teleorman (de la cumanul *Delî-orman*: pădure nebună).

Sugestive sînt și denumirile județelor Vlașca, Romanați, Săcuieni și Brăila. Astfel „Vlașca” vine de la slavul *plaskoe-plah*, desemnînd o regiune locuită de români, o „terra Blachorum”, o „Valahie” deci una din desele formații sociale ale românilor, întilnite și la sud de Dunăre, cu care au venit în contact slavii năvălitori.

Județul Romanați se constituie pe structura unui cnezat, păstrîndu-și apelativul românesc.

Județul Săcuieni, desființat la 1 ianuarie 1845, își trage numele „de la populația venită aici din ținutul secuiesc, din Ardeal, populație amestecată, români și secui: acestor coloniști li se mai spunea și ungureni”⁴. Numele județului Brăila vine de la cetatea și orașul cu acest nume, situație întilnită mai ales în Moldova, unde cea mai mare parte a ținuturilor poartă numele orașului — centru de convergență.

În mare parte, aceste diviziuni administrative sînt continuatoarele unor vechi formații sociale (confederații de obști sătești, cnezate, voievodate, „lări”), anterioare înterrierii statelor românești. Astfel în *Diploma Ioanișilor* (1247) sînt pomenite în Oltenia: cnezatele lui Farcaș și Ioan, precum și voievodatul lui Litovoi. În Muntenia se amintește voievodatul lui Seneslav, în rest aflîndu-se Cumania Neagră. În partea sud-vestică a Olteniei se afla Banatul Severinului, a cărui existență este anterioară anului 1233 și care era legat de cetatea Severinului. Cnezatele lui Farcaș și Ioan pot fi legate de teritoriile viitoarelor județe Vilcea și Romanați.

Voievodatul lui Seneslav, aflat în partea stîngă a Oltului, cuprindea în principal munții, dealurile și văile Argeșului, Muscelului și Dimboviței. În acest spațiu se vor contura județele Argeș, Muscel și Dimbovița și județul Pădureț.

La 1233 este menționată documentar o altă formație socială, mai mult ca sigur o „confederație de obști sătești”: Țara Loviștei (Terra Loystha), incorporată, mai tîrziu, în județul Argeș. Tot pe o astfel de confederație se instituie și județul Jaleșului...

Pornind de la atribuțiile administrativ-judecătorești ale județelor (sudețelor), Paul Negulescu preciza: „Deoarece cnezii sau județii aveau autoritate asupra unui teritoriu, cnezat, pe valea unui riu, cel mai lesnicios mijloc de comunicare într-o regiune lipsită de drumuri, foarte ușor s-a dat numele de județ și circumscripției teritoriale supusă jurisdicției lor”⁵. Atribuția județului de a rezolva probleme judecătorești, de exemplu de hotărnicie, este prezentată explicit într-un document emis de cancelaria lui Mircea cel Bătrîn în anul 1406, prin care acesta poruncește ca nimeni, cu excepția călugărilor Tismanei, să nu aibă voie să pescuiască în riul Tismana și nici să-și paseze vitele pe locurile acestora. Printre cei menționați să aducă la îndeplinire porunca domnească a fost și un județ al Jiului⁶. Acest document ne poate sugera, și existența unui alt județ dispărut, cel al „Jiului”.

După I. C. Filitti, județul Mehedinți succede Banatului Severinului: „Din secolul al XIV-lea, «Țara Severinului» corespunzătoare cam cu județul Mehedinți, cînd cu, cînd fără cetatea Severinului, a fost cîrmuită de un dregător important numit ban. De la 1419, odată cu pierderea definitivă a cetății Severinului, banii au fost cîrmuitori ai teritoriului format din județul Mehedinți și o bună parte din Gorj... După înființarea, la sfîrșit de secol, a băniei Olteniei întregi, întilnim în afară de marele ban, bani de județ, pe cît se pare numai pentru județul Jiului sau Mehedinți și numai pînă în secolul al XVII-lea și subalterni bănișori”⁷.

După Nicolae Bălcescu, conducători de județe au fost căpitani. Aceștia aveau putere administrativă, judecătorească și ostășească în județe⁸.

³ S. Oprean, I. *Județele. Cîteva considerațiuni de geografie istorică*, Cluj, 1947, p. 37.

⁴ C. C. Giurescu, *Județe dispărute din Țara Românească*, în „Arhiva pentru Știința și Reforma Socială”, II, 1939, p. 847.

⁵ Paul Negulescu, *Istoricul județelor României*, în „Revista de Drept Public”, 1942, nr. 1-2, p. 91.

⁶ Documenta Romaniae Historica, seria B, doc. 22, București, Edit. Academiei, 1966, vol. I, p. 71.

⁷ I. C. Filitti, *Despre vechea organizare administrativă a Principatelor Române*, București, Fundația Culturală „Regele Mihai I”, 1929, p. 16.

⁸ N. Bălcescu, *Puterea armată și arta militară la români*, București, Edit. Militară, 1990, p. 34.

Județele nu aveau personalitate juridică, nu exista descentralizare. În teritoriul acestora își desfășurau activitatea executivă funcționarii domnești, precum *vorniceii* (în Muntenia), *bănișorii* (în Oltenia), cu atribuții de ordine și siguranță. De asemenea, ei mișcau țărani la prestațiile domnești. *Păhărniceii* scoteau oamenii la lucrul viilor, supravegheau pescuitul în ape pentru îndestularea maselor domnești, *clucerii*, supravegheau strinsul grinelor pentru aprovizionarea curții domnești. La aceștia se adaugă slujbașii fiscali care aveau ca sarcină stringerea dărilor în natură și în bani: *jitnicerii* sau *ilișarii*, *birarii*, *găletarii*, *vinăricenii*, *oierii*, *gorșlinarii*, *mierarii* ș.a.

Județele aveau ca subdiviziuni administrative *plaiurile* în zonele de munte și *plasele* în cele de *cîmpie*. În fruntea primelor se aflau *vătafii de plai*, iar în a plaselor *zapcii*.

Prin Reforma lui Constantin Mavrocordat au fost numiți în fruntea fiecărui județ cite doi ispravnici. Aceștia erau administratori, judecători și răspundeau de stringerea dărilor.

Odată cu Regulamentul Organic se separă puterea administrativă de cea judecătorească și în consecință, se înființează *judecătoriile de județ*. Ispravnicii sînt numiți ocirmuitori, iar zapcii subocirmuitori. De abia prin legea din 1864, județele capătă personalitate juridică, ispravnicii își schimbă numele în *prefecți*, iar zapcii în *subprefecți*.

2. Județe dispărute

În cursul procesului de organizare și reorganizare administrativ-teritorială, proces, în linii generale practic neîncheiat, au dispărut o serie de județe ca: Jaleș, Motru, Gilort, Jiu, județul de Baltă (Oltenia) și județele Brăila (prin transformarea cetății și a unei părți din teritoriul în „raia” și Pădureți. Tirziu, în anul 1845, este desființat și județul Săcuieni.

Județul *Jaleșului* este pentru prima dată amintit într-un document din 3 octombrie 1385, prin care Dan I dăruiește minăstirii Tismana griul din județul Jaleșului⁹. El cuprindea inițial satele de pe valea riului care i-a dat numele, apoi căpătînd o oarecare extindere. După 1444, acesta nu mai este menționat. El va fi inclus, în cea mai mare parte, în hotarele județului Jii de Sus (Gorj).

Județul Pădureților are ca primă mențiune documentară anul 1496, cînd Radu cel Mare întărește minăstirii Rîncăcirov ocină în Cîrstiani... „și iarăși le-a dat (călugărilor n.n.) și vinăriciul lui David din Cîrstiani, cît se va cădea domnesc și din griu și din orez din județul Pădureț, satele anume Iacovești și Dobroești... și din munții județului Pădureților cășăria domească”¹⁰. El se învecina, probabil, la vest cu Argeșul în continuare și la nord cu Județul Muscel, la sud cu Vlașca, la est cu Dimbovița. „Suprafața acestui județ, cu nume așa de caracteristic datorită pădurilor întinse ce-l acopereau, se pare că a fost foarte mică, de la dealurile care despart riul Tîrgului de al Doamnei, pînă în județul Argeș”¹¹. În acest județ se afla vestita podgorie a Ștefăneștilor. La începutul secolului al XVII-lea, în timpul domniei lui Radu Mihnea el este alipit la județul Muscel.

Posibila existență a unui județ al *Jiului*, învecinat cu județul Gilort, este sugerată de documentul din 1406, deja amintit, și în care ni se vorbește de jupan Brata care a fost sudeț al Jiului. Acesta ar fi putut constitui „matca” viitorului județ al Jiului de Sus (Gorj). Un alt județ dispărut este cel al *Gilortului*. El este atestat documentar la 3 mai 1502, cînd Radu cel Mare dăruiește minăstirii Govora: „și din județul Gilort cite patru burdufe de brînză și cite șase cașuri și mertic din casa domnească”¹². Numele îi vine de la apa Gilortului, și el va fi inclus în județul Gorj.

Județul *Motru* și-a luat numele tot de la riul cu același nume, în bazinul căruia se întindea¹³. El este menționat la 10 iunie 1415, cînd Mircea cel Bătrîn întărește lui Vlad și altora satele Beala și Prislop din județul Motru¹⁴. Dintre posibili vecini amintim: județul Jaleșului și Țara Severinului. După desființare, o parte din așezări trec la Gorj, iar altele vor intra în componența județului Mehedinți. Spre exemplu, în harta lui Schwantz (1723) Beala de Jos și Beala de Sus figurează în Mehedinți.

Județul de Baltă. Îl întîlnim pentru prima oară pomenit la 28 octombrie 1428, cînd Sigismund, împăratul Romanilor și rege al Ungariei întărește minăstirilor Vodița și Tismana

⁹ „D.R.H.”, B, doc. 7, București, Edit. Academiei, vol. I, p. 7; Vasile Cărăbiș, *Sate de moșneni din Valea Jaleșului*, Craiova, 1976, p. 20.

¹⁰ „D.R.H.”, B, doc. 285, p. 465.

¹¹ C. C. Giurescu, *Județe dispărute*..., p. 846.

¹² „D.R.H.”, B, doc. 15, vol. II, p. 47.

¹³ C. C. Giurescu, *art. cit.*, p. 845.

¹⁴ „D.R.H.”, doc. 38, vol. I, p. 38.

o serie de danii și privilegiile anterioare : „... satul Jidoștița și Șușița și Preacleceveți și Potoc și Jarcovăț și pe Vodița, Bahniți și Elhovița și în județul de Baltă la Dunăre : Vadul Cumanilor ...”¹⁵. După I. C. Filitti, aceasta se întindea în perimetrul județului Dolj din perioada interbelică. I. Donat își exprima opinia că „acest județ se întindea în partea de miazăzi a județelor Dolj și Mehedinți de astăzi, numele și-l luase de la Bălțile de la Dunăre care se aflau în cuprinsul lui. Județul de Baltă se întindea la 1444 de-a lungul Dunării cel puțin de la Blahnița pînă la Gura Bistrețului, cuprinzînd adică cea mai mare parte din cursul fluviului, aflate mai tîrziu în județul Mehedinți și pătrunzînd pînă dincolo de jumătatea vechiului Dolj”¹⁶.

Analiza documentului din 1428, dă un grad mai mare de credibilitate ipotezei lui I. C. Filitti, după care județul are o existență anterioară Mehedințului. Banatul Severinului, pe a cărui structură va apare județul Mehedinți, se învecina cu județele Jaleșului, de Baltă, Motru. „Putem presupune că acest județ s-a întins și asupra județului de Baltă — din rest creîndu-se un alt județ pentru Jiul de Jos”¹⁷.

Județul Săcuieni — se învecina la nord cu Transilvania, la răsărit cu Buzăul, la sud cu județul Ialomița, iar la vest cu cel al Prahovei. Apariția județului este legată de drumul ce venea din Țara Birsei pe valea Teleajenului, ce trecea prin Drajna, Tîrgșor, București și mergea la Giurgiu. Din Transilvania mergea spre Dunăre drumul Buzăului : „Prin Buzăie treceau odinioară negustorii ce aduceau vin din Țară, dar tot pe acolo s-au scurs călăreții cumani și turcii ce au năpădit Țara Birsei”¹⁸. În anul 1431 este menționată vama de la Săcuieni, iar în 1543 Radu Paisie întărește Episcopiei Buzăului „ca să le fie înainte și scaun de judecată județului Buzău și județului Rîmnicu-Sărat și județului Brăila și județului Săcuieni, după cum au așezat și întocmit frații domni dinaintea noastră”¹⁹ (subl. ns.).

În ultima parte a secolului al XVIII, județul este descris astfel : „are o parte cîmp și două părți muntoase, unde sînt vii și poame multe și unde ardelenii cumpără cel mai bun vin. Orașul de căpetenie se numește Văleni, care este și schelă la un drum mare care merge în Transilvania ; mai este și un alt tîrg, anume Găiseni (?) și o ocnă de sare, anume Slănic”²⁰.

În anul 1845 județul este desființat, partea vestică trecînd la județul Prahova, iar cea estică la Buzău.

3. Despre „raialele” Brăila, Giurgiu, și Turnu

Județul Brăila este menționat la 1487, cînd Vlad Călugărul dăruiește mării Snagov vinărici, găleți obabnice, dijmă, vămășit din întreg județul Brăilei²¹. El mai exista încă la 1543, așa cum o dovedește documentul prezentat mai sus, dar la 1545, el dispare ca urmare a constituirii „raialei” Brăilei²².

În cea mai mare parte teritoriul său trece la județul Rîmnicu-Sărat. Probabil că tot în timpul domnitorului Radu Paisie se formează și celelalte două „raiale” : Giurgiu și Turnu. La 1546 are loc hotărnicia „raialei” Giurgiu (orașul și hinterlandul său), teritoriu rupt din județul Vlașca²³. „Raiaua” Turnu cuprindea cetatea și satele românești : Flămînda, Măgurele

¹⁵ „D.R.H.”, B, doc. 62, vol. I, pp. 120—121.

¹⁶ I. Donat, *Județul de baltă și Banatul Severinului*, în „Arhivele Olteniei”, XIII, 1934., p. 12—13.

¹⁷ I. C. Filitti, *Banatul Olteniei și Craioveștii*, Craiova „Scrisul Românesc”, f.a., p. 21. Denumirea de „Baltă” este întâlnită la o serie de plase din județe dunărene, în zone de mare importanță economică : Dolj, Romanați, Vlașca, Rîmnicul-Sărat. Spre exemplu, la 1815 găsim în județul Dolj plasele : *Bălții de Sus* : Desa, Poiana, Piscu de Seaca, Negoiu, Ploșca, Bistreț ... *Bălții de Jos* : Măceșul Românesc, Măceșul Sîrbesc, Cighera, Nedeia, Ostroveni, Grîndeni, Grincele, Zăvalu, Grecești, Comoșteni, Ghinciova, (D. Fotino, 1818). Se mai adaugă, după harta lui Schwantz (1723) în acest județ : Călugărenii la balta Bistreț, Hrastul, Sdeglă, Ghidiciu, Rătunda, Uriți, Seaca, Ciobanul, Moroslov, Plopul, Petroșile ...

¹⁸ S. Pușcariu, *Brașovul de altădată*, Cluj, Edit. Dacia, 1977, p. 32.

¹⁹ „D.R.H.”, doc. 150, vol. I, p. 185.

²⁰ N. Iorga (ed.), *Genealogia Cantacuzinilor*, București, 1902, p. 471.

²¹ „D.R.H.”, doc. 205, vol. I, p. 329—331.

²² Pentru hotarele „raialei” Brăila : C. C. Giurescu, *Principatele Române la începutul secolului al XIX-lea*, București, 1958, p. 59.

²³ În legătură cu hotarele „raialei” Giurgiu : *Istoria Terei Românească*, edit. Tunsuli, (trad. G. Sion), București, 1863, p. 98—99. În privința satelor turcești, „cioflecure” și a celor românești de aici : I. Boldescu, *Studiu istoric și economia asupra județului Vlașca, Giurgiu*, 1900.

Odăile, Ciuperceni, Craba și Gîrla, care înainte au ținut de județul Olt. În hotar se afla și balta Lișteava”²⁴.

Prin Tratatul de la Adrianopol (1829) raialele sînt desființate, iar teritoriile lor revin Principatului Muntean. Tot acum reappare și județul Brăila.

4. Județele „tradiționale”

La 1677, Miron Costin prezintă „ținuturile” Țării Muntenești: Ribnic, Săcuieni, Ialomița, Ilfeul, Muscelul, Oltul, Vilcea, Jii de Jos, Buzeu, Prahova, Dimbovița, Argeș, Vlașca, Romanași, Jii de Sus. „Și Țara Mehedinților, care se mărginește cu ținutul acum turcesc Rașava, chiar acolo unde Dunărea străbate printre munți. Această țară a Mehedinților este la ei o țărișoară deosebită, cîrmuitoarii ei se numesc bani...”²⁵. Județul Teleorman nu este menționat.

Considerăm că hotarele acestor 17 județe, dincolo de frecventele treceri de sate dintr-o parte în alta, au rămas în linii mari aceleași, exceptînd unele rearondări din perioada stăpînirii austriece în Oltenia (1718—1739)²⁶ pînă la Tratatul de la Adrianopol²⁷. După 1830, au loc o serie de reorganizări administrativ-teritoriale mai de amploare.

a. Județele din stînga Oltului

În perimetrul Munteniei întîlnim următoarele județe: Olt, Argeș, Teleorman, Vlașca, Dimbovița, Muscel, Ialomița, Prahova, Dimbovița, Buzău, Săcuieni, Rîmnicu-Sărat.

1. *Județul Olt* este menționat în anul 1500, cînd Radu cel Mare dăruiește m-rii Ostrov: „din județul Oltului 5 găleți obabnice de grîu și de orz 5 găleți”²⁸. Se mărginea la nord cu județul Argeș, la est cu județul Teleorman, la vest, peste riul Olt, cu Romanașii, iar în partea de la Dunăre este mai puțin pentru că este Turnul, cetate turcească”²⁹. De reținut că „are mai mult pămînt șes pentru arături”.

După dispariția „raialei”, cetatea Turnu și satele Flămînda, Măgurele și Odăile au fost arondate plasei Marginea... La 20 decembrie 1835, un grup de negustori și localnici cer ocîrmuirii întemeierea unui oraș nou la Turnu, aducînd argumente de ordin economic, comercial și urbanistic. Dar locuitorii ai județului, mai ales cei din Slatina, reacționează negativ, cerînd ca județul Olt să fie rotunjit, fără a mai avea graniță cu Dunărea, iar viitorul oraș să fie reședință a Teleormanului. De asemenea, s-a cerut ca satele din fostele plase Marginea și Călmățui să se intrupeze în județul Teleormanului. La fel să treacă de la Argeș în județul Olt „partea din plasa Oltului care mai înainte alcătuia plasa Oltului de Jos, precum și o parte din plasa Cotmenii a județului Teleorman, ce mai înainte alcătuia plasa Vezii, să se intrupeze tot în același județ. (Proiectul a fost înaintat Obșteștii Adunări, Comisia Administrativă, la 15 iunie 1838)³⁰.

2. *Argeșul* se mărginea la nord cu Transilvania³¹, întinzîndu-se peste Olt pînă în jud. Gorjului, dinspre răsărit se învecina cu Muscelul, dinspre sud cu județele Olt, Teleorman, Vlașca, iar dinspre apus cu Vilcea³².

El este menționat documentar la 1423, în timpul domniei lui Dan al II-lea și la 1437, cînd Vlad Dracul întărește mai multor boieri sate, printre care și „jumătate din Lănjești din Arghiș”³³.

²⁴ M. Popescu, *Raiua Turnului. Venituri și catagrafie*, în „Revista Arhivelor”, III, 1939, p. 257.

²⁵ M. Costin, *Cronica polonă*, în *Opere*, București, E.S.P.L.A., 1958, p. 215.

²⁶ În legătură cu hotarele județelor din Oltenia în timpul ocupației austriece: I. C. Băcilă, *Un document cartografic, Oltenia sub austrieci (1718—1739)*, Craiova, 1924.

²⁷ O prezentare a hotarelor o găsim în: *Harta stolnicului C. Cantacuzino (1700)*; M. Cantacuzino, *Istoria Țării Românești*, ed. Tunsuli, (trad. G. Sion), 1863; D. Fotino, *Istoria Daciei...* Viena, 1818, vol III, C. G. Giurescu, *Principatele Române...*, *Genealogia Cantacuzinilor...*

²⁸ *Genealogia Cantacuzinilor*, p. 470.

²⁹ „D.R.H.”, B, doc. 300, vol. I, p. 491—492.

³⁰ A. G. Milian, *Monografia orașului Turnu-Măgurele*, 1941.

³¹ I. Conea, *Corecturi geografice în Istoria Românilor*, București, 1938, p. 51.

³² O descriere a hotărelor județului în doceniul al treilea al secolului trecut la I. Ionașcu: *Cartografia Eparhiei Argeșului la 1824*, București, 1942.

³³ „D.R.H.”, doc. 86, vol. I, p. 150.

Vechiul Argeș cuprindea și Loviștea de pe ambele maluri ale Oltului (plaiul Loviștii), cu satele : Băiași, Boșoara, Bumbești, Bratevoești, Brezoi, Ciineni, Călinești, Clocotici, Cucoiu, Drăgănești, Găujani, Greblești, Mălaia, Perișani, Proeni, Racovița, Robești, Sărăcinești, Spinu, Titești, Vărateca, Voineasa, Săliștea. În Catagrafia de la 1840 satele din dreapta Oltului : Ciineni de Vileca, Robești, Sărăcinești, Călinești, Proeni, Vărateca, Brezoi, Mălaia, Săliștea, Voineasa erau trecute în plasa Cozia, județul Vileca³⁴. „Argeșul se întinde din mijlocul țării pînă în Transilvania, avînd loc mai mult muntos ; are și vii și produce poame și legume de ajuns. Din bucate face mai mult porumb, iar griu și orz mai puțin. Orașul de căpetenie se numește Pitești și are drum mare numit Ciineni, care duce la Sibiu ...”³⁵. În anul 1831 s-a decis ca plasa Găleşești (viitoarea plasă Dimbovnic) să treacă de la Vlașca la județul Argeș. La 1842 plasele Cotmeana și Teleormanul țineau încă de județul Teleorman, ca și satele din nordul județului Olt, aflate încă în Argeș. „Cred că simțitoarea modificare teritorială care a dat configurația de azi a celor două județe (*Argeș și Olt* — n.n.), ce alcătuiesc Eparhia Argeșului s-a petrecut în anul 1845, odată cu desființarea județului Săcuieni (Saac) ...”³⁶.

3. *Teleormanul* — este pentru prima oară atestat documentar la 1441, cînd Vlad Dracul întărește m-rii Glavacioc ocine și în Teleorman, Mircești”³⁷. Se învecina la nord cu județul Argeș, dinspre răsărit cu Vlașca, la apus cu județul Oltului, iar în sud era scaldat de apele Dunării. „Are de capitală Rușii de Vede. Schelă pe Dunăre are Zimnicea în dreptul orașului Sviștov, de cealaltă parte a Dunării. Jumătate din acest județ este păduroasă ; produce legume, pometuri, iar partea zisă de jos face bucate sau zaherele”³⁸. De vechiul Teleorman țineau și plasele Cotmeana și Teleormanul de Sus. În anul 1838 s-a hotărît ca localitățile din fostele plase Marginea și Călmățui (jud. Olt) să treacă la județul Teleorman, iar capitala să se mute de la Rușii de Vede la „slobodul oraș Turnu”³⁹. A treia capitală a județului va fi tot un oraș nou construit : Alexandria.

4. *Muscelul* — se învecina spre nord cu Transilvania, la răsărit cu Dimbovița, înspre sud cu județul Vlașca, iar înspre apus cu județul Argeș. Aici se afla orașul Cîmpulung, reședință domnească, întemeiat înainte de statul Basarabilor. „Pămîntul acestui județ este muntos și indeletnicirea de căpetenie a locuitorilor săi stă mai mult în căraușie, adică a căra cu chirie mărfuri la Constantinopol, la Adrianopol, în Țara Nemțească, la Nijna (Novgorod) etc. Are pe alocuri și vii ; iar semănături și grîne cam puține. Are asemenea și cale, pe unde trece cu care în Transilvania, spre Brașov, anume Dragoslavele ; are și un tirg numit Cîmpulung, unde se face bilei odată pe an și unde veneau de la Viena, de la Lipsca și de prin alte părți ale Europei cum și de prin Turcia și se făcea mare desfacere de mărfuri, dar de multele rele ale turcilor s-a închis acest bilei, de sint acum aproape 25 de ani”⁴⁰.

După alipirea județului Pădureț, la începutul secolului al XVII-lea, hotarele acestuia nu au cunoscut schimbări semnificative.

5. *Dimbovița* — este menționată documentar la 1512, cînd Neagoe Basarab întărește lui Calotă mare vornic, jupaniței sale Neacșa și fiilor lor „jumătate din satul Druganești de lingă Tirgoviște, județul Dimbovița”⁴¹. Se învecina la nord cu Transilvania, la răsărit cu județul Prahova, la sud cu județul Ilfov, iar înspre apus cu Muscelul și Vlașca. În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, acesta avea „în partea de sus dealuri cu multe vii și porumburi, iar în cea de jos, cum este Prahova, păduri pentru cherestele. În acest județ este și Tirgoviștea, vechiul scaun al domnilor înaintea Bucureștilor. Are și o fabrică de sticlă și cale spre Transilvania”⁴². La sfîrșitul anului 1830 el se extinde cuprinzînd plasa Cobia, care ținuse de județul Vlașca, cu sate precum : Găești, Mislea, Cuparu, Brănești, Pătroaia, Străoști, Crîngurile, Cobia, Dragodana, Bănești ș.a.⁴³.

³⁴ I. Popescu-Cilieni, *Biserici, trguri și sate din jud. Vlcea*, Craiova, Edit. Ramuri, 1941.

³⁵ *Genealogia* ..., p. 473.

³⁶ I. Ionașcu, *Catagrafia Eparhiei Argeșului la 1824*, București, 1942, p. IX.

³⁷ „D.R.H.”, doc. 94, vol. 1, p. 163.

³⁸ *Genealogia Cantacuzinilor*, p. 473.

³⁹ A. Ch. Milian, *Monografia orașului Turnu-Măgurele*, 1941, p. 23.

⁴⁰ *Genealogia* ..., p. 472.

⁴¹ „D.R.H.”, doc. 102, vol. 1, p. 204.

⁴² *Genealogia* ..., p. 472.

⁴³ Pentru localitățile județului vezi : N. M. Popescu, *Catagrafia județului Dimbovița la 1810*, Tirgoviște, 1936. Autorul menționează că în acel an pl. *Greei* (jud. Dimbovița) a aparținut jud. Vlașca.

6. *Vlașca* — constituită pe teritoriul „Țării Vlașca”, — este menționată documentar pentru prima oară la 19 iulie 1498, când Radu cel Mare întărește m-rii Rîncăciiov găleți ohabnice: „și din județul Vlașca iarăși din venitul domnesc de grîu și orz, anume din satele numite Băneștii și Dobrineștii și Văideești și Găieștii și Străoștii”⁴⁴. Se învecina la nord cu Muscelul, la nord și est cu Dimbovița, cu județul Ilfov la est, iar la sud cu Dunărea și „raiaua” cetății Giurgului. În zona riurilor Vedea și Teleormanul se află în bună parte granița dintre Vlașca și Teleorman; prin plasa Cobia se delimita de Dimbovița, iar prin plasa Găleșești de Argeș. „Întinderea teritorială a județului Vlașca era cu mult mai mare decît astăzi (anul 1900 n.n.). Multe comune și chiar plase întregi s-au dat la județele vecine. Plasa Găleșești și parte din plasa Izvorului s-a dat la județul Argeșul, plasa Cobia cu tirgul Găiești s-a dat la județul Dimbovița; iar parte din plasa Ogrăzenilor, împreună cu comuna Ogrăzeni s-a dat la județul Ilfov”⁴⁵. După Tratatul de la Adrianopol îi revine teritoriul fostei „raia” cu orașul Giurgiu, care la 1831 devine capitala județului în locul Găieștilor trecut la Dimbovița. „Cea mai mare parte din acest județ este îmbrăcată cu pădure și cel mai însemnat negoț se face cu lemne de cherestea pentru clădiri, pe care le vinde la București și la Giurgiu; se mai face asemenea și mult porumb și legume, pe care le desface tot în aceleași orașe”⁴⁶.

7. *Prahova* — se învecina la nord cu Transilvania, la est cu județul Săcuieni, la apus cu jud. Dimbovița, iar la sud cu jud. Ilfov și Ialomița. Prima atestare documentară o avem la 1487, când Basarab cel Tânăr dăruiește m-rii Snagov găleți de grîu și orz din satele ale județului Prahova⁴⁷. „Avea o parte cu munți și două cu șes, pe alocurea cu păduri și pe alocurea cu cimpii netede. Oraș de căpetenie are Ploieștii, unde se face cea mai însemnată vinzare din produsele țării; mai este și alt tirg numit Filipeștii și altul cu numele de Cîmpina, pe unde este și schemă care duce în Transilvania și deși nu este drum mare împărătesc ca să poată umbla cu care pe el, ci numai cu cai — fiind în dreptul Brașovului, care este oraș și Cetate a Transilvaniei —, ci cu toate acestea drumul acesta lucrează mai mult decît oricare altă cale. În județul acesta sînt vii, se fac foarte multe poame și legume, cea mai mare cîtime de brînză; în grîu și orz se face mai puțin. Tot în cuprinsul acestui ținut se află oena cea mai însemnată de unde iese sarea cea mai curată și se cheamă Telega”⁴⁸.

După G. Vâlsan „abia în secolul al XVIII-lea apar pe valea Prahovei Superioare hanurile, iar la începutul secolului al XIX-lea satele, afară de al Sinaiei (odată Izvor), care există de la întemeierea minăstirii”⁴⁹.

Odată cu desființarea jud. Săcuieni, teritoriul Prahovei va cunoaște cea mai mare extensie, cuprinzînd o bună parte din acesta.

8. *Buzăul* este amintit la 1519, când Neagoe Basarab întărește lui Tetiu pircălab și fiilor săi „Sineștii din Buzău, oricît se va alege partea lui Gane...”⁵⁰. Avea ca vecini: jud. Rîmnicu-Sărat la răsărit, la vest Săcuienii, la nord Transilvania, iar la sud, jud. Ialomița „Partea de sus se lovește cu hotarul Transilvaniei, se începe de la Rîmnic și din mijlocul țării și merge pînă la zisele hotare, avînd pe o parte a întinderii sale munți, iar pe celelalte două cîmp. Despre munte sînt pomeluri multe și vii, iar la cîmp bucate, adică zaherele: orașul de căpetenie se numește Buzău, unde este și Episcopia”⁵¹.

Tot prin desființarea jud. Săcuieni (1845), el primește partea vestică a acestuia, căpătînd un nou vecin, județul Prahova.

9. *Ialomița* — este menționată documentar la 1569, când Alexandru Mircea voievod întărește m-rii Cricoveni părți din Blagodești, „moșia din județul Ialomița, leat 7077 iunie 1”⁵². Se mărginea la nord-est cu județul Prahova, la nord cu Săcuienii, și Slam-Rîmnic la nord-est cu rajaua Brăilei, spre est și sud cu Dunărea și spre vest cu Ilfovul. Se află în plină cîmpie a Bărăganului.

După cum se știe, în Evul Mediu cîmpia a fost mai puțin populată, ca urmare a deselor năvăliri și a războaielor. Perioadele de „liniște” au favorizat conturarea proceselor de migrare din zona de dealuri și munți și nu în ultimul rînd a „ungurenilor”⁵³. În acest con-

⁴⁴ „D.R.H.”, doc. 265, vol. 1, 1966, p. 465.

⁴⁵ I. Boldescu, *Studiu istoric și economic al jud. Vlașca*, Giurgiu, 1900.

⁴⁶ *Genealogia* ..., p. 470.

⁴⁷ „D.R.H.”, doc. 179, vol. 1, p. 291.

⁴⁸ *Genealogia* ..., p. 471—472.

⁴⁹ G. Vâlsan, *Valea Superioară a Prahovei*, în „Opere alese”, 1971, p. 559.

⁵⁰ „D.R.H.”, doc. 190, vol. II, p. 367.

⁵¹ *Genealogia* ..., p. 470—471.

⁵² „D.R.H.”, doc. 149, vol. VI, București, 1985, p. 184.

⁵³ St. Mețes, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII—XIX*, București,

text, procesul de „colonizare”, de formare a „a sloboziilor”⁵⁴ este atestat în județul Ialomița încă din timpul lui Mircea cel Bătrîn. Astfel, la începutul secolului al XV-lea, acesta poruncește că nimeni să nu oprească pe oamenii care vor veni din satele boierești să se așeze într-un sat [Cărărenii] de la Gura Ialomiței, al mănăstirii Cozia⁵⁵.

Procesul de populare al Cimpiei Române, deci și al județului Ialomița, se va accelera mai ales, de la mijlocul secolului al XIX-lea⁵⁶.

În intervalul 1770—1790, despre acest județ se consemna: „nu este departe de Rîmnic și se întinde din mijlocul țării pînă la Dunăre; are țîrg care se numește Oraș și schelă de trecere în Turcia, aflîndu-se în dreptul cetăților de pe marginea Dunării, Hirșovei și a Sîlistrei unde locuiesc mulți turci — fiind oraș mare; și numai cîmpie. Cea mai mare parte din producție, adică zaherele, din care se hrănește țara, se face în județul acesta, cum și cel mai însemnat negoț cu grînele⁵⁷.”

Capitale ale județului Ialomița au fost: Orașul de Floci, Tg. Urziceni, iar din 1833 noul oraș Călărași, construit pe vatra satului Lichirești⁵⁸.

10. *Județul Ilfov* (Elhov) — este atestat documentar în anul 1536, cînd Radu Paisie dăruiește m-rii Snagov „ca să le fie mertie în fiecare an de la 100 de case, gălețile de griu și orz din județul Ilfov”⁵⁹. Se mărginea la nord cu județul Prahova, la nord-est cu Dimbovița, la est cu Ialomița, la vest cu Vlașca, iar la sud cu Dunărea. „La 1835, Ilfovul se întindea mai mult spre sud-est, dincolo de Mostiștea, toate satele de pe malul stîng al acestei ape și încă o sumă de altele mai spre est aparținîndu-i. În schimb, spre nord-vest era mai puțin întins, regiunea aceasta aparținînd Dîmboviței”⁶⁰. Despre aceasta găsim între anii 1770—1790, următoarea mențiune: „... în județul acesta este și cetatea de scaun, adică Bucureștii și se întinde din mijlocul țării pînă la Dunăre. Partea de sus este păduroasă și produce porumburi și legume multe; mai scoate și chereștea pentru vase și pentru alte trebuințe de clădiri. În partea de jos este cîmpie, unde se fac bucate ca și în Ialomița. Schelă sau port are la Oltenița, care are în drept, de cealaltă parte a Dunării, orașul turcesc numit Tur-tucaia, mai mic decît Siliștra”⁶¹.

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, județul a cunoscut atît o mare extindere teritorială, și în defavoarea Vlașcăi, cit și o creștere accentuată a numărului de așezări.

11. *Rîmnicu-Sărat* este menționat documentar la 1543, cînd Radu Paisie întărește Episcopiei Buzăului scaun de judecată în patru județe, printre care și Rîmnicu-Sărat. Se învecina la nord-vest cu Transilvania, la nord și est cu Moldova, urmează „raiaua” Brăilei, iar la sud-vest pe o mică porțiune cu Dunărea, spre sud cu Ialomița, și la vest cu jud. Buzău. „Orașe mai însemnate are Focșanii și Rîmnicul. În Transilvania nu are schele, nici în Turcia ci numai în Moldova și la Brăila. Productul locului despre partea de sus stă în vii și roade, iar în partea de jos în semănături, adică zaherele”⁶².

12. La 1831, *județul Brăila* cuprîndea 38 de sate, repartizate în două plase: Vădeni (20) și Balta (18). În următoarele decenii, el se va extinde încorporînd localități din județe vecine: Buzăul și îndeosebi Rîmnicu-Sărat ...

b. *Județele din dreapta Oltului*

Județele oltene sînt mai mari și au și cea mai veche mențiune documentară. După I. Donat, în timpul lui Radu cel Mare „intervine o reformă administrativă, datorită desigur faptului că județele au fost puse sub administrația marelui ban. În partea de vest, în locul vechilor județe de pe rîuri, se înființează județele de azi, cu o configurație care, față de cea actuală, se deosebește mult în ceea ce privește hotarul dintre Mehedinți și Dolj”⁶³.

Județele „tradiționale” ale Olteniei sînt: Mehedinți, Gorj, Dolj, Vlcea și Romanați.

⁵⁴ V. Matei, *Colonizarea rurală în Țara Românească și Moldova (secolele XV—XVIII)*, București, 1973.

⁵⁵ „D.R.H.”, doc. 29, vol. 1, p. 65.

⁵⁶ V. Mihăilescu, *Cercetări antropogeografice. I. Contribuții la studiul așezărilor omenești în Câmpia Română între 1853—1899*, București, 1923.

⁵⁷ *Genealogia* ..., p. 469.

⁵⁸ P. Samarinean, *Istoria orașului Călărași (Ialomița) de la origine pînă la 1852*, București, 1931.

⁵⁹ „D.R.H.”, seria B, doc. 25, București, Edit. Academiei, 1981, vol. IV, p. 36.

⁶⁰ C. C. Giurescu, *Principatele Române*, ..., p. 64.

⁶¹ *Genealogia* ..., p. 469.

⁶² *Genealogia* ..., p. 468—469.

⁶³ I. Donat, *Datele principale din istoria Olteniei pînă la anul 1600* în „Oltenia”, Fundația Culturală „Regele Mihai”. Regionala Craiova, 1943.

1. *Mehedinți* — se constituie ca județ pe structura Banatului Severinului. Prima mențiune documentară o avem la 1483, când Vlad Călugărul întărește mai multora sate printre care și „Criva de la Mehedinți”⁶⁴.

Probabil că încă de la întemeiere, granițele sale, treceau înspre Dolj, dincolo de Tăl-mășel, Moldoveni, Brădești, Predești, Filiași, Tințăreni, spre Gorj, la nord de Negoiești, Presna, Baia de Isverna. În Gorj se aflau localitățile Ceplea, Padeș și Cloșani, care ulterior au trecut la Mehedinți. El se învecina la vest cu Banatul, iar la sud și sud-vest cu Dunărea, „avind o parte din locul său muntoasă și două de cîmp, unde se fac bucate multe pentru zaherele ca și în Ialomița; partea cîmpului se hotărește cu Dunărea ... În județul acesta era și madem de aramă, care nu mai lucrează acum. Orașe mai însemnate are Cernelii și Baia de Aramă, iară schelă pentru turci la Vidin și Fetislam”⁶⁵. Capitala a fost la Cernelii, unde era căpitănie mare de „margine”, la fel ca la Focșanii munteni. Locul ei va fi luat de Turnu-Severin, un oraș nou construit. A fost cel mai mare județ al Țării Românești.

Mai ales după 1831, județul cunoaște serioase restringeri de teritoriu și localități în favoarea Doljului.

2. Județul *Gorj* este atestat documentar la 1497, când Radu cel Mare întărește mînăstirii Tismana un obroc anual de 300 de vedre de vin din județele Mehedinți și Jiul de Sus⁶⁶. După 1516, în cadrul acestuia este inclus și teritoriul fostului județ Gilort. Este unul din puținele județe care nu a cunoscut schimbări deosebite. Se învecina la nord cu Transilvania, spre răsărit cu munții jud. Argeș și cu Vilcea. Înspre sud se mărginea cu județul Mehedinți, iar la vest cu Banatul. „Este între Vilcea și Mehedinți, loc pentru negoț precum este și Prahova, avind oraș de căpetenie Tg. Jiu, precum și drum mare de chervanuri din Transilvania. Vii, pometuri de legume produce de ajuns, iară bucate pentru zaherele mai puține. În județul acesta deschiseseră nemții și lucru de fier”⁶⁷.

3. *Dolj*. Deși are o existență mult mai veche, el este atestat documentar în 1525, când Radu de la Afumați dăruiește lui Dragu spătar și fiilor săi *siliști* în județul Jiul de Jos⁶⁸. Se învecina la nord cu Gorjul, la vest cu Mehedinții, la est cu Romanații, iar la sud era scaldat de apele Dunării. „Se întinde asemenea din mijlocul țării pînă la Dunăre și are în fața sa, de cealaltă parte a Dunării, două mici orașele turcești: Triben și Palanca. Jumătate din pămîntul acestui județ este păduros, iar cealaltă jumătate cîmp șes, producind bucate multe. Scaunul acestui județ este Craiova, oraș mare și scaun al Băniei”⁶⁹.

Mai ales în secolul al XIX-lea, începînd cu primele decenii, acest județ cunoaște o puternică dezvoltare a așezărilor și o extindere teritorială, în defavoarea Mehedințului. Astfel, după 1815 au trecut la Dolj localități, ca de exemplu: Filiașu din Deal, Filiașu din Vale, Tințăreni, Tatomiștești, Răcari ... După 1831, au trecut din județul Mehedinți localități precum: Calafat, Comani, Maglavitu, Hunia, Ulmu, Teiu, Virtopu, Moțăței, Galicea, Gogoșu, Saca, Carpeni, Brabova de Jos, Brabova de Sus, Răchita, Bașcovu, Petroaia, Sîrșca, Moșua, Bucovicioru ș.a.⁷⁰.

4. *Vilcea* este menționată documentar la 1392, când Mircea cel Bătrîn dăruiește mării Cozia: „în județul Vilcea pe fiecare an să-și adune însăși călugării albinăritul”⁷¹. Se învecina la nord cu o parte din plaiul Lovișteea (Argeș), la vest cu județul Gorj, la est cu Argeșul și Oltul, iar la sud cu Romanații. „Se întinde din mijlocul țării spre Romanați mergînd înspre munte ... Are frum mare la Ciineni care este și al Argeșului. Parte din acest județ este muntos și parte cu păduri; are și vii precum și pometuri și legume mai puține, iar bucate, griu și orz, mai rar. Orașul capitală este Rîmnicul, unde se află și scaunul Episcopiei. Are asemenea și ocnă de sare”⁷².

La 1840 în componența județului figurează și așezări care au ținut de plaiul Loviștei (Argeș): Ciineni, Robești, Sărăcinești, Călinești, Proeni, Vărateca, Brezoiu, Mălaia, Voineasa, Siliștea⁷³.

⁶⁴ „D.R.H.”, doc. 184, vol. 1, p. 297.

⁶⁵ *Genealogia* ..., p. 476.

⁶⁶ „D.R.H.”, doc. 276, vol. 1, p. 450.

⁶⁷ *Genealogia* ..., p. 475.

⁶⁸ „D.R.H.”, doc. C, vol. II, p. 474—475.

⁶⁹ *Genealogia* ..., p. 475.

⁷⁰ I. C. Băcilă, *O hartă din anul 1835 a jud. Dolj*. București, 1922. O analiză comparativă a configurației județelor oltene a realizat-o Ion Donat în studiul citat.

⁷¹ „D.R.H.”, doc. 17, vol. 1, p. 44.

⁷² *Genealogia* ..., p. 475.

⁷³ I. Popescu-Cilieni, *Biserici, birguri și sate din jud. Vilcea*.

5. *Romanaşii* este atestat documentar la 1496, cind Radu cel Mare dăruieşte m-rii Gavora un obroc anual din judeţul Romanaşilor⁷⁴. Se învecina la nord cu Vilcea, la est cu judeţul Oltului, la sud cu Dunărea, iar la vest cu Doljul. „Se întinde din mijlocul ţării pînă în Dunăre şi este câmpie ca şi Ialomiţa; iară pe partea de sus are şi pămînt mai îmbrăcat cu păduri. Scaunul lui se numeşte Caracăl; are şi schelă la Dunăre, care este în dreptul oraşului turcesc de peste Dunăre, numit Rahova. În acest judeţ se face griu, orz şi mai mult”⁷⁵.

Dincolo de trecerea citorva sate în Vilcea şi Dolj, judeţul Romanaşi nu a cunoscut în configuraţia sa schimbări deosebite.

Ca o observaţie generală, la scara tuturor judeţelor au avut loc foarte frecvente rearendări ale plaselor.

Studiul nostru atestă concluzia următoare: „vechea noastră organizare administrativă a derivat din însăşi împrejurările în care s-a format poporul român şi în care s-au încheiat Principatele Române şi s-a adaptat apoi nevoilor politice, economice şi sociale ale vremii”⁷⁶.

IANCU FILIPESCU

⁷⁴ „D.R.II.”, doc. 268, vol. 1, p. 436.

⁷⁵ *Genealogia* ..., p. 474—475.

⁷⁶ I. G. Filitti, *Despre vechea organizare administrativă a Principatelor române*, Bucureşti, 1929.